

استاندارد مدل کامرون و کوئین (۲۰۰۶) استفاده گردید. روابی محتوایی آن با استفاده از نظر خبرگان و کارشناسان تأیید شد. ضریب پایایی معادل ۰/۸۹ به دست آمد. برای تحلیل داده‌ها از آمارتوصیفی و آزمون‌های کولموگروف اسمیرنوف، لون، مقایسه میانگین‌ها، تحلیل واریانس یک طرفه و توکی استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که فرهنگ بازاری (رقابتی) بالاترین نمره میانگین (۲/۷۸) را به دست آورد. نتایج آزمون t زوجی یا وابسته (۱۶/۳۱۷) در سطح خطای ۰/۰۵ بیانگر تفاوت بین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی است. مقایسه میانگین‌ها نیز نشان داد سطح معناداری F برای جنسیت ($\text{sig} = ۰/۹۰۴$)، تحصیلات ($\text{sig} = ۰/۶۷۸$)، سابقه کار ($\text{sig} = ۰/۱۴۷$) و وضعیت استخدامی ($\text{sig} = ۰/۰۰۱$) بود که بیانگر تفاوت معنادار میان میانگین فرهنگ سازمانی با وضعیت استخدامی کارکنان می‌باشد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج، بین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی تفاوت معنادار مشاهده شده است. همچنین به ترتیب اولویت، فرهنگ رقابتی، فرهنگ سلسله مراتبی، فرهنگ گروهی و فرهنگ ویژه سالاری حاکم بر ستاد مرکزی جمعیت بوده است. به علاوه، برای تعیین وضعیت موجود فرهنگ سازمانی بخش‌های دیگر جمعیت نیاز به تحقیقاتی دیگری می‌باشد.

کلمات کلیدی: شناسایی، فرهنگ سازمانی، انواع فرهنگ، شاخص، وضع موجود و مطلوب، جمعیت هلال احمر، مدل کامرون و کوئین

شناسایی فرهنگ سازمانی جمعیت هلال احمر

بو اساس مدل کا مرون و کوئین

(مورد مطالعه: ستاد مرکزی)

بیژن عبدالله^۱، محمدرضا هداوندی^۲، ایوب ابراهیمی^۳

۱. عضو هیأت علمی، گروه مدیریت آموزشی دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۲. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری گروه مدیریت آموزشی دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

Email: std_mrhadavandi@khu.ac.ir

۳. دانشجوی دکتری گروه مدیریت آموزشی دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

دریافت: ۹۵/۶/۱۵ پذیرش: ۹۵/۱۲/۱۰

چکیده

مقدمه: فرهنگ حاکم بر هر سازمان، شکل دهنده شخصیت سازمانی آن است، لذا می‌توان سازمان‌ها را بر حسب نوع فرهنگ‌شان شناسایی کرد. فرهنگ منسجم و مناسب با اهداف و مأموریت‌های سازمانی موجب افزایش کارایی و اثربخشی سازمان می‌شود. از این‌رو، این مطالعه در صدد شناسایی فرهنگ سازمانی جمعیت هلال احمر برآمده است.

روش: این تحقیق کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری، تمامی کارشناسان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر (۲۵۰ نفر) می‌باشند. حجم جمعیت نمونه ۱۴۸ نفر برآورد گردید که پس از توزیع پرسشنامه‌ها، ۱۳۰ پرسشنامه تکمیل و جمع‌آوری شد. روش نمونه‌گیری از نوع تصادفی ساده بود و ابزار اصلی تحقیق از پرسشنامه

مقدمه

شپستون و کوری^۱ در پژوهشی تمايل کارکنان برای تغییر فرهنگ قبیله‌ای و سلسله مراتبی به فضای خلاق‌تر، خطرپذیرتر و نوآور را بررسی کردند. [۶] بیک و گرستن^۲ در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که ارتباط مهمی میان فرهنگ سازمان و کیفیت خدمات ارائه شده وجود دارد. از بین فرهنگ‌های چهارگانه در این الگو، فرهنگ قبیله‌ای، بهترین فرهنگ در راستای ارائه خدمات با کیفیت است و فرهنگ بازار، رابطه منفی با ارائه خدمات با کیفیت داشته است. [۷]

استیفن راینر^۳ معتقد است اگر فرهنگی وجود داشته باشد و برای بررسی و تحلیل مدنظر قرار گیرد، باید ابعاد مشخصی داشته باشد که بتوان آن را تعریف و سنجش کرد. [۸]

مطالعه فرهنگ سازمانی از جنبه‌های مختلف سبب شده است که پژوهشگران گونه‌شناسی‌های متفاوتی برای ارزیابی فرهنگ سازمان‌ها مطرح کنند. اگرچه این گونه‌شناسی‌ها از نظر مفهومی متفاوتند، ولی الگوها و نظریه‌های مشابهی را ارایه می‌کنند. [۹] کامرون و کوئین فرهنگ سازمانی را دارای مؤلفه‌هایی از جمله الگوی مدیریت، برنامه‌های استراتژیک، جوّ سازمانی، سیستم پاداش، رهبری و ارزش‌های بنیادین سازمان می‌دانند که برای تغییر سازمانی باید این مؤلفه‌ها ارزیابی شده و برای تغییر رهبری و مؤلفه‌های دیگر سازمان باید فرهنگ سازمانی جاری، ایده‌آل و آینده را بررسی کرد. [۱۰]

امروزه سازمان‌ها در محیط متلاطم تغییر به حیات سازمانی خود ادامه می‌دهند، لذا برای تحقق مأموریت‌های خود، باید به تغییر بنیادی در بیش‌های تحول در سطوح فردی، گروهی و سازمانی بپردازند و قبل از هر تحولی باید فرهنگ سازمانی خود را بشناسند. [۱]

وو^۴ معتقد است که نقش عمده فرهنگ سازمان، همچون فرهنگ اجتماعی که موجب همبستگی و همنایی افراد جامعه می‌گردد، هویت بخشیدن به سازمان، یگانگی و هماهنگی اعضا و فعالیت‌های آن است. [۲]

اهمیت این قضیه وقیعی بیشتر می‌شود که بدانیم فرهنگ حاکم بر سازمان، شکل دهنده شخصیت سازمانی است و بدین وسیله می‌توان سازمان‌ها را بر حسب نوع فرهنگ شان شناسایی کرد. [۳] کامرون و کوئین معتقدند فرهنگی که نسبت به استراتژی سازمان نقش حمایت کننده‌ای داشته باشد؛ عملکرد بهتر سازمان را موجب خواهد شد. از طرف دیگر، سازگاری فرهنگ سازمان با ارزش‌های کارکنان، سازمان را در مسیر موفقیت نگه می‌دارد. بنابراین برای موفقیت سازمان، مدیریت باید ابعاد مهم فرهنگ سازمان را تشخیص دهد. [۴]

مطالعات مربوط به فرهنگ سازمانی که در اوایل دهه ۱۹۸۰ انجام گرفت نحوه نگرش دانش‌پژوهان و مدیران را نسبت به سازمان تغییرداد. [۵]

^۱ Shepstone & Currie

^۲ Beak & Garreston

^۳ Stephen Robbins

نوآوری موجب همبستگی و انسجام سازمانی می شود. در این سازمانها بر حرکت در خط مقدم پیشناز و پیشگام بودن در نوآوری و خلاقیت تأکید می شود. موفقیت، به معنای منحصر به فرد شدن و ارائه کالاها یا خدمات جدید است. رهبر تولید یا خدمت خاص شدن در چنین فرهنگ سازمانی مهم است و سازمان بر ابتکار و آزادی عمل فردی تأکید می ورزد.

ج) فرهنگ بازاری (رقابتی)^۳: سازمانی فرهنگ رقابتی دارد که بر موقعیت یابی بیرونی همراه با نیاز به ثبات و کنترل تأکید کند. چنین سازمانی نتیجه گراست و توجه اصلی آن به اجرای درست کارهast. کارکنان هدف جو هستند و با یکدیگر رقابت می کنند. رهبران چالش طلب، مؤلد و محرك هایی سخت کوش، و افرادی پیگیر و پایدار هستند. آن چیزی که سازمان را با هم متحد و یکپارچه می سازد، تأکید بر برنده شدن است. همگان به شهرت و به موفقیت علاقه دارند. در بلندمدت بر اقدامات رقابتی و دستیابی به اهداف و مقاصد کمی تأکید می شود. موفقیت بر حسب میزان نفوذ در بازار تعیین می شود، رهبری بازار و قیمت هزینه مهم و حرکت سازمان سخت کوشانه و رقابت آمیز است.

د) فرهنگ سلسله مراتبی^۴: سازمانی دارای فرهنگ سلسله مراتبی است که بر ثبات و کنترل درونی تأکید می ورزد، در آنجا کارها به طور کامل رسمی و ساختار یافته اند و رویه ها به گونه ای تعریف شده اند که مشخص می کنند هر فرد چه کاری باید انجام دهد. حفظ و نگهداری ثبات و حرکت آرام سازمان

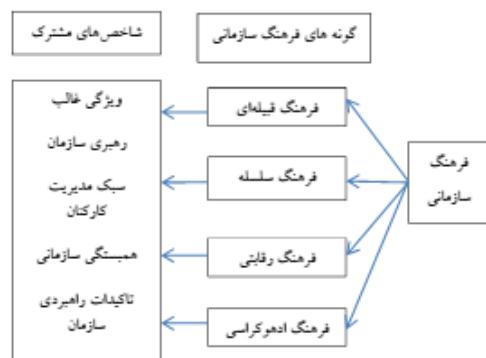
این چارچوب ارزش های رقابتی از چهار نوع فرهنگ تشکیل شده است ازجمله: فرهنگ قبیله ای (گروهی)، فرهنگ ادھوکراسی (ویژه سالاری)، فرهنگ بازاری (رقابتی)، فرهنگ سلسله مراتبی (محافظه کارانه).

الف) فرهنگ قبیله ای^۱: سازمانی فرهنگ قبیله ای دارد که بر حفظ بقا و انعطاف پذیری، علاقه به افراد و حساسیت نسبت به مشتریان تأکید دارد. مکان و فضای کاری سازمان های با فرهنگ قبیله ای بسیار دوستانه است، جایی که کارکنان در بسیاری از موارد با یکدیگر اشتراک دارند. درست مثل اعضا یک خانواده بزرگ انسجام سازمانی از طریق وفاداری به سنت ها ایجاد می شود. تعهد سازمانی بسیار بالاست. سازمان بر منافع بلندمدت منابع انسانی و دستیابی به درجه بالایی از انسجام و اخلاق تأکید می ورزد. موفقیت در چنین سازمان هایی بر حسب میزان حساستیت نسبت به مشتریان و علاقه به انسان ها تعریف می شود. سازمان پاداش ویژه ای برای کارهای گروهی، مشارکت و توافق آرا در نظر می گیرد.

ب) فرهنگ ادھوکراسی^۲: سازمان هایی دارای فرهنگ ویژه سالاری هستند که بر موقعیت یابی بیرونی و انعطاف پذیری زیاد و فردگرایی تأکید می ورزند. فضا و محیط کاری چنین سازمان هایی پویا، کارآفرین و خلاق است و کارکنانی خطرپذیر، همراه با رهبرانی نوآور و خلاق را ترغیب می کند. در سازمان های دارای فرهنگ ادھوکراسی تعهد به تجربه گرایی و

بسیار حیاتی است. قوانین رسمی و خط مشی ها عامل انسجام و یکپارچگی سازمان اند. توجه بلندمدت سازمان بر حفظ ثبات و عملکرد بالا، همراه با کارایی و عملیات ماندگاری است. موفقیت بر حسب تحويل قابل اعتماد کالا و خدمات، برنامه زمانبندی مشخص و هزینه کم تعریف می شود. [۱۱]

نمودار شماره ۱: مدل مفهومی تحقیق

با توجه به توضیحات فوق و اهمیت موضوع و همچنین بررسی پیشینه نتایج نشان داد، تحقیقات اندکی فرهنگ سازمانی را در ایران بررسی کرده‌اند. از این‌رو، محقق در صدد بررسی این سئوالات برآمد، فرهنگ سازمانی در ستاد مرکزی جمعیت هلال‌احمر (با استفاده از مدل کامرون و کوئین ۲۰۰۶) چگونه است؟ و اینکه آیا بین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی درستاد مرکزی جمعیت هلال‌احمر تفاوت معناداری وجود دارد؟ و در انتها ویژگی‌های عمومی کارکنان چه رابطه‌ای با فرهنگ سازمانی در این جامعه آماری دارد؟

روش تحقیق

این تحقیق، از نظر هدف از نوع کاربردی و از نظر روش، توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری تمامی کارشناسان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر

جدول شماره ۱: پایابی ابزار تحقیق و زیرمجموعه‌های آن

متغیر مستقل	نوع فرهنگ	آلفای کرونباخ	تعداد گویه	شاخص‌ها
فرهنگ سازمانی	فرهنگ قبیله‌ای (گروهی)	۰/۶۷	۶	ویژگی غالب
فرهنگ سازمانی	فرهنگ ویژه سalarی	۰/۶۴	۶	رهبری سازمان
فرهنگ سازمانی	فرهنگ رقباتی	۰/۷۶	۶	سبک مدیریت کارکنان
۰/۸۹	فرهنگ سلسله مراتبی	۰/۸۱	۶	همبستگی سازمانی تأکیدات راهبردی سازمان معیارهای موقفيت

یافته‌ها

در این مطالعه، ویژگی‌های جمعیت‌شناسنخی جامعه نمونه نظری جنسیت، تحصیلات، وضعیت استخدامی و سابقه کار بررسی شد که نتایج در جدول شماره ۲ تنظیم شده است. براساس نتایج، ۴/۵۵ درصد را کارکنان مرد و ۶/۴۴ درصد را کارکنان زن تشکیل دادند. همچنین ۲/۶ درصد مادرک دیپلم، ۵/۱۱ درصد مادرک فوق دیپلم و مابقی کارشناسی (۵/۶۱ درصد)، کارشناسی ارشد (۲۶ درصد) یا دکترا (۸ درصد) داشتند. سابقه کار ۶/۳۴ درصد زیر ۱۰ سال، ۶/۳۴ درصد بین ۱۰ تا ۱۵ سال و مابقی ۱۵ سال و بیشتر بوده اند. به علاوه نتایج نشان داد، ۵/۴۱ درصد از کارکنان رسمی، ۵/۳۸ درصد پیمانی و ۲۰ درصد قراردادی بوده‌اند.

جدول شماره ۲: ویژگی‌های جمعیت‌شناسنخی

جنسیت	فروانی	تحصیلات	سابقه کار (سال)	فروانی	وضعیت استخدامی	فروانی	فروانی	فروانی	فروانی	فروانی	فروانی
مرد	۷۲	۵۵/۴	۶/۲	۸	زیر ۵	۱۹	۱۴/۶	۵۴	۴۱/۵	رسمی	۱۴/۶
زن	۵۸	۴۴/۶	۱۱/۵	۱۵	کارداری	۲۶	۲۰	۵۰	۳۸/۵	پیمانی	۲۰
جمع	۱۳۰	۱۰۰	۸۰	۱۰	کارشناسی	۱۵ تا ۱۰	۴۵	۲۶	۲۰	۲۶/۶	۳۴/۶
		فوق‌لیسانس	۲۰	۲۸	جمع	۱۵ تا ۱۰	۴۵	۱۳۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰
		دکترا	۱	۰/۸	۰/۸	۲۰ به بالا	۱۲	۹/۲	۹/۲	۱۲	۱۰۰
		جمع	۱۰۰	۱۳۰	جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

برای بررسی فرضیه‌های این مطالعه، ابتدا آزمون کولموگروف- اسمیرنوف سنجش شد که نتایج در جدول شماره ۳، بیانگر نرمال بودن توزیع داده‌هاست. از این‌رو، می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد.

جدول شماره ۳: آزمون کولموگروف اسمیرنوف

متغیر	تعداد نمونه	مقدار آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
فرهنگ سازمانی	۱۳۰	۰/۹۸	۰/۵۲۰	نرمال بودن توزیع داده‌ها

فرضیه اصلی بیانگر این است که بین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی در ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر تفاوت وجود دارد. در ابتدا به منظور بررسی وضع موجود فرهنگ سازمانی و مشخص کردن فرهنگ سازمانی

حاکم بر ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر، میانگین و انحراف معیار برای هر یک از گونه‌های فرهنگ سازمانی محاسبه شد. بر این اساس با مقایسه میانگین فرهنگ‌های ادھوکراسی (ویژه سالاری)، فرهنگ قبیله‌ای (گروهی، تعاقنی یا همکاری)، فرهنگ سلسله مراتبی و فرهنگ رقابتی (بازاری) این نتیجه گرفته شد که فرهنگ رقابتی (بازاری) بالاترین نمره میانگین را دارد. لذا به عنوان فرهنگ حاکم و غالب در این حوزه شناخته شد.

جدول شماره ۴: توزیع میانگین و انحراف معیار انواع فرهنگ سازمانی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	رتبه
فرهنگ ویژه سالاری	۲/۶۶	۰/۹۶۲	۴
فرهنگ قبیله‌ای (گروهی)	۲/۷۶	۰/۵۹۷	۳
فرهنگ سلسله مراتبی	۲/۸۱	۰/۶۵۰	۲
فرهنگ رقابتی (بازاری)	۲/۸۵	۰/۶۲۸	۱

جدول (۴) توزیع میانگین، انحراف معیار انواع فرهنگ سازمانی را نشان می‌دهد که در بین انواع فرهنگ سازمانی بالاترین میانگین (۲/۸۵) مربوط به فرهنگ رقابتی (نتیجه گرا) می‌باشد. پس از آن، به ترتیب فرهنگ سلسله مراتبی (مراتب گرا و محافظه کارانه) (۲/۸۱) فرهنگ قبیله‌ای (طایفه‌ای، تعاقنی یا همکاری، تیم گرا) (۲/۷۶) و فرهنگ ویژه سالاری (توسعه گرا) (۲/۶۶) در مراتب بعدی قراردارند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت فرهنگ غالب، فرهنگ رقابتی (نتیجه گرا) می‌باشد.

پس از تعیین وضع موجود به منظور مقایسه بین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر از آزمون t زوجی یا وابسته به شرح جدول ۵ زیر استفاده شده است.

جدول شماره ۵: میانگین و انحراف معیار داده‌های مربوط به تفاوت وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی

فرهنگ سازمانی	تعداد	میانگین خطای انحراف معیار	انحراف معیار
وضع موجود	۱۳۰	۰/۰۴۰۲۵	۲/۵۰
وضع مطلوب	۱۳۰	۰/۰۶۰۳۲	۴/۱۱

جدول شماره ۶: نتایج آزمون t زوجی یا وابسته مربوط به تفاوت وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی

فرهنگ سازمانی	میانگینها	تفاوت درجه آزادی	t	خطای معیار	انحراف معیار	معناداری	سطح	P-value
در وضعیت موجود و مطلوب	۱/۶۱	۱۲۹	۱۶/۳۱۷	۰/۲۰۴۳۱	۱/۶۱۳۴۷	۰/۰۰۰		

داده‌های جدول شماره ۶ نشان می‌دهد، با استفاده از آزمون t زوجی یا وابسته در سطح خطای $0/05$ به مقایسه وضعیت موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر از دیدگاه کارکنان پرداخته شده است.

از آنجا که سطح معناداری ($P-value < 0.01$) کوچکتر از ۰.۰۱ است. لذا می‌توان نتیجه گرفت که با اطمینان ۹۹٪ بین میانگین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی ستاد مرکزی جمعیت هلال‌احمر تفاوت معناداری وجود دارد. بنابراین فرضیه اصلی تأیید می‌گردد.

فرضیه بعدی تحقیق، به بررسی تفاوت بین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال‌احمر به تفکیک جنسیت می‌پردازد.

جدول شماره ۷: نتایج آزمون لون (آزمون همگنی واریانس‌ها)

آزمون لون	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری P-Value
۰/۶۴۶	۳	۱۲۵	۰/۵۸۷

جدول شماره ۸: آزمون مقایسه میانگین‌ها در بین فرهنگ سازمانی کارکنان زن و مرد

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین استاندارد	انحراف آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری P-value	سطح معناداری (F)
فرهنگ سازمان	زن	۵۸	۶۳/۱۶	۱۵/۰۷	۱۲۸	۰/۹۰۴	۰/۴۸۴
فرهنگ سازمان	مرد	۷۲	۶۳/۴۶	۱/۲/۹۹	۰/۱۲۳		

ابتدا با توجه به آزمون لون، برابری واریانس‌ها تأیید گردید (جدول ۷)، سپس نتایج (جدول ۸)، نشان داد تفاوت معناداری بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان زن و مرد مشاهده نشده است ($P-value > 0.05$) به طوری که میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان مرد (۶۳/۴۶) با میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان زن (۶۳/۱۶) تقریباً نزدیک به یکدیگر بوده است. در فرضیه بعدی، فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال‌احمر با توجه به سطح تحصیلات (جدول ۹) بررسی شد. با بهره‌گیری از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه نتایج نشان داد، تفاوت معناداری از لحاظ آماری بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال‌احمر و سطح تحصیلات کارکنان مشاهده نشده است. ($P-value > 0.05$)

جدول شماره ۹: نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه بین میانگین فرهنگ سازمانی به تفکیک سطح تحصیلات

کل	درون گروهی	درون گروهی	مربع میانگین	F	مجموع مربعات	سطح معناداری P-Value
۲۴۹۳۰/۴۳۱	۲۴۴۷۶/۱۹۷	۱۲۵	۱۱۳/۵۵۸	۴	۴۵۴/۲۳۴	۰/۵۸۰
		۱۹۵/۸۱۰				۰/۶۷۸

فرضیه بعدی تحقیق، فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال‌احمر به تفکیک وضعیت استخدامی مورد بررسی قرار داده است.

جدول شماره ۱۰: نتایج تحلیل واریانس یک طرفه بین میانگین فرهنگ سازمانی به تفکیک وضعیت استخدامی

P-Value	سطح معناداری	F	مربع میانگین	درجه آزادی	مجموع مربعات	بین گروهی
۰/۰۰۱	۷/۳۱۳	۱۲۸۷/۳۴۸	۲	۲۵۷۴/۶۹۵		درون گروهی
		۱۷۶/۰۲۹	۱۲۷	۲۲۳۵۵/۷۳۵		کل
			۱۲۹	۲۴۹۳۰/۴۳۱		

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۰)، F محاسبه شده (۷/۳۱۳) با سطح معناداری P-value < 0.001 بوده است. از این رو، بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر به تفکیک وضعیت استخدامی آنان تفاوت معناداری در سطح ۱ درصد مشاهده شده است. برای شناسایی مقایسه دو به دوی گروههای از آزمون تعقیبی توکی بهره گرفته شد که نتایج در جدول ۱۱ آمده است.

جدول شماره ۱۱: مقایسه‌های چندگانه بر حسب وضعیت استخدامی

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		معناداری	انحراف معیار	(I-III) میانگین تفاوت‌ها J)	وضعیت (J) استخدامی	وضعیت (I) استخدامی	Tukey HSD آزمون
کرانه بالا	کرانه پایین						
۰/۱۰	-۱۲/۲۵	۰/۰۵	۶۰۴/۲	-۶/۷۳	پیمانی	رسمی	توکی
۱۳/۴۱	-۱/۶۱		۰/۱۰۴	۵/۸۹۷	قراردادی		
۱۲/۲۵	-۰/۱۰		۰/۰۵۵	۶/۰۷۳	رسمی	پیمانی	
۱۹/۵۸	۴/۳۶		۰/۰۰۱	۱۱/۹۷۱*	قراردادی		
۱/۶۱	-۱۳/۴۱		۰/۱۰۴	-۵/۸۹۷	رسمی	قراردادی	
-۴/۳۶	-۱۹/۵۸		۰/۰۰۱	-۱۱/۹۷۱*	پیمانی		
* میانگین اختلاف در سطح ۰.۰۵ معنادار است.							

همانطور که در جدول ۱۱ آمده طبق آزمون توکی تفاوت معناداری بین میانگین فرهنگ کارکنان رسمی و پیمانی در سطح ۰.۰۵ وجود ندارد. ولی بین میانگین فرهنگ کارکنان پیمانی و قراردادی تفاوت معنادار وجود دارد. در فرضیه آخر، فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر به تفکیک سابقه کار کارکنان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (جدول ۱۲).

جدول شماره ۱۲: تحلیل واریانس متغیر فرهنگ سازمانی بر حسب سابقه کار

P - Value	سطح معناداری	F	میانگین مربع	درجه آزادی	مجموع مربعات	بین گروهها
۰/۱۴۷	۱/۷۳۳	۳۲۷/۴۶۰	۴	۱۳۰۹/۸۴۲		درون گروهها
		۱۸۸/۹۶۵	۱۲۵	۲۳۶۲۰/۵۸۹		کل
			۱۲۹	۲۴۹۳۰/۴۳۱		

اولویت اول: فرهنگ بازاری است در این فرهنگ بر نظارت و کنترل بیش از انعطاف‌پذیری تأکید می‌شود اما مسائل برون سازمانی و تغییرات محیط، اهمیت بیشتری نسبت به مسائل داخلی سازمان دارد. سازمان با فرهنگ بازار نتیجه گراست و توجه اصلی در این سازمان به انجام کارها است. کارکنان این سازمان رقابتی و هدف‌گرا می‌باشند و رهبران در این سازمان سخت گیر و مطالبه گر هستند، تأکید بلندمدت بر اقدامات رقابتی و دستیابی به اهداف و مقاصد کمی است.

ب) اولویت دوم فرهنگ سلسله مراتبی است. در فرهنگ سلسله مراتبی نیز به مسائل درون سازمانی بیشتر از مسائل برون سازمانی و برثبات و نظارت بیشتر از انعطاف‌پذیری تأکید می‌شود در این فرهنگ (فرهنگ نظارت و فرماندهی) رهبران محافظه کار و مدیران بیشتر همانگ کننده و ناظر هستند. آنان فعالیت کارکنان را ردیابی کرده و بر پیشرفت کارها مطابق با رویه‌ها و برنامه‌ها نظارت می‌کنند. کامرون و کوئین [۴] مشخص ساخته‌اند که فرهنگ سلسله مراتبی بسیار رسمی و ساختارمند است.

ج) اولویت سوم فرهنگ قبیله‌ای است. این فرهنگ، انعطاف‌پذیری را ارزش می‌داند و بر ثبات و نظارت کمتر گرایش دارد. همکاری گروهی، مشارکت و همانگی، روش‌های کنترل محیط می‌باشند.

د) اولویت چهارم فرهنگ اد هو کراسی است. سازمان‌هایی فرهنگ اد هو کراسی دارند که بر موقعیت‌یابی بیرونی و انعطاف‌پذیری بالا و فردگرایی تأکید دارند. فضای محیط کاری چنین سازمان‌هایی

با توجه به نتایج، $F=1/733$ و سطح معناداری $P-value < 0.05$ می‌توان بیان کرد، تفاوت معناداری از لحاظ آماری در سطح ۵ درصد بین دو متغیر مورد بررسی مشاهده نشده است. به عبارت دیگر، بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر به تفکیک سابقه کار تفاوت معناداری مشاهده نشده است و کارکنان با سابقه کاری متفاوت، فرهنگ سازمانی یکسانی داشته‌اند.

بحث

یکی از عوامل مهم بقای هر سازمان که موجب افزایش بهره‌وری سازمانی می‌شود، برخورداری از انسجام در ارزش‌ها، باورها و به طور کلی فرهنگ سازمانی آن می‌باشد. از این‌رو برای هر سازمانی که به دنبال دستیابی به نوعی مزیت است، اطمینان از چگونگی فرهنگ سازمانی موجود و توجه به روش‌های کاربردی برای ایجاد انسجام در آن از

اولویت‌های اصلی به شمار می‌رود. [۱۰] مطالعات نشان می‌دهد فرهنگ بر تدوین اهداف، استراتژی‌ها، رفتار فردی و عملکرد سازمانی تأثیر می‌گذارد. اگر مدیران در صدد تغییر بهره‌وری و عملکرد سازمانی باشند، باید به عوامل تشکیل دهنده فرهنگ سازمانی و تغییر آنها توجه داشته باشند. [۱۱]

نتایج آزمون تی زوجی یا وابسته (جدول ۶) نشان داد که بین میانگین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر از نظر کارکنان، فرهنگ سازمانی در سطح سازمان متفاوت می‌باشد و اولویت‌بندی فرهنگ سازمان اینگونه است: (الف)

نتایج این تحقیق با یافته‌های تحقیق مروارید کوچکی، قیومی و مرادی(۱۳۸۴) که نشان دادند فرهنگ ادھوکراسی دارای کمترین میانگین در میان انواع فرهنگ سازمانی است [۱۱] نیز همخوانی دارد. به نظر می‌رسد در سازمان‌های مختلف با توجه به نوع سازمان، ویژگی‌های رفتاری کارمندان و همچنین منطقه جغرافیایی که سازمان در آن قرار دارد، فرهنگی خاص حاکم است. در سازمانی ممکن است فرهنگ سلسله مراتبی و در سازمان دیگر فرهنگ گروهی حاکم باشد. با توجه به تأثیری که فرهنگ سازمانی بر ادراک، تفکر و احساس کارکنان، اهداف و ابزارها و روش‌های عمل، فرآیند تصمیم گیری و حل مسائل، انگیزه، رضایت، روحیه افراد و میزان خلاقیت و نوآوری دارد، باید چیزی را در سازمان به دور از تأثیر فرهنگ دانست. [۱۷]

نتایج آزمون α زوجی یا وابسته در جدول شماره ۶ بیانگر این است که بین میانگین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی در ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر تفاوت وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیق شجاعی و همکاران(۱۳۸۴)، احمدی و همکاران (۱۳۸۹) و محمد زاده و همکاران (۱۳۸۹) همخوانی دارد. [۳،۱۸،۱۹]

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین وضع موجود فرهنگ سازمانی با وضع مطلوب فرهنگ سازمانی ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر شکاف وجود دارد. مدیران ارشد سازمان‌ها پس از شناسایی این مسئله باید با برنامه‌های تغییر فرهنگ برای ارتقای فرهنگ سازمان گام بردارند.

پویا، کارآفرین و خلاق بوده و کارکنانی ریسک طلب، همراه با رهبرانی نوآور و خلاق را ترغیب می‌کند. آن چیزی که مایه انسجام سازمان‌های دارای فرهنگ ادھوکراسی می‌شود، تعهد به تجربه‌گرایی و نوآوری است. تأکید بلندمدت چنین سازمان‌هایی بر رشد و کسب منابع جدید است و موفقیت در آنها به معنای منحصر به فرد شدن و ارائه خدمات نوین است. [۴]

نتایج این تحقیق با تحقیق مهدیزاده و حسن زاده(۱۳۹۲) که نشان دادند فرهنگ حاکم بر کتابخانه‌های شهر تبریز به ترتیب اولویت فرهنگ طایفه‌ای (گروهی)، فرهنگ بازاری، فرهنگ سلسله مراتبی و فرهنگ ویژه سalarی است [۱۲] همخوانی ندارد.

همچنین نتایج این تحقیق با تحقیق سعیدی (۱۳۸۹) و حیدری و همکاران (۱۳۹۰) کوچکی و همکاران (۱۳۹۱) و علیمردانی و همکاران (۱۳۹۳) و حیدری، پاپ‌زن و کرمی (۱۳۹۰) که نشان دادند اولویت فرهنگ با فرهنگ سلسله مراتبی است همخوانی ندارد. [۱۳،۱۱،۱۵،۱۴]

چوی (Choi) و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیقی دریافتند که فرهنگ بازار (رقابتی) فرهنگ غالب در باشگاه‌های حرفه‌ای بیسیال کره جنوبی است [۱۶] که با یافته‌های این تحقیق همخوانی دارد.

همچنین این یافته‌ها با نتایج تحقیق شجاعی و همکاران (۱۳۸۴) که نشان دادند فرهنگ حاکم بر پردیس دانشکده‌های فنی و پردیس علوم دانشگاه تهران، فرهنگ مشارکتی است [۳] همخوانی ندارد.

معنادار جنسیت با فرهنگ سازمانی همخوانی دارد.

[۱۵، ۱۲، ۲۲]

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه بین میانگین فرهنگی سازمانی کارکنان با توجه به سطح تحصیلات نشان داد که بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر بر حسب تحصیلات تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج این یافته با تحقیق علیمردانی، فراهانی، قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) در زمینه متفاوت بودن میانگین فرهنگ سازمانی از نظر تحصیلات [۱۵] همخوانی ندارد، ولی با نتایج تحقیق مهدیزاده و حسن‌زاده (۱۳۹۲) همخوانی دارد. [۱۲]

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه بین فرهنگ سازمانی و وضعیت استخدامی کارکنان نشان داد، بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر بر حسب وضعیت استخدامی تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج این یافته با تحقیق علیمردانی، فراهانی، قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) در زمینه متفاوت بودن میانگین فرهنگ سازمانی از نظر وضعیت استخدامی همخوانی دارد. [۱۵]

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه بین فرهنگ سازمانی با سابقه کار کارکنان نشان داد، بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر بر حسب سابقه کار تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج این یافته با تحقیق علیمردانی، فراهانی، قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) و مهدیزاده و حسن‌زاده (۱۳۹۲) در زمینه یکسان بودن میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان از نظر سابقه کار همخوانی وجود

شاین (۲۰۰۴) در زمینه تغییر فرهنگ به نقش مهم رهبری اشاره می‌کند. وی معتقد است رهبری و فرهنگ دو روی یک سکه هستند. زیرا اولین فعالیت رهبر در ایجاد گروه و سازمان است. اگر رهبران به فرهنگ آگاه نباشند، به جای اینکه فرهنگ را مدیریت کنند، فرهنگ آنها را مدیریت خواهد کرد. [۲۰]

سلیمی و همکاران (۱۳۸۹) مهم‌ترین عوامل تغییر فرهنگ را چشم انداز روشن و بصیرت کارکنان نسیت به آن، رهبری و مدیریت مشارکتی، نظام شایستگی کارکنان و جبران خدمات، فرایند جامعه‌پذیری کارکنان، انطباق پذیری و تعامل پویا با محیط، انطباق با هدف و تهدید در راهبری، انسجام داخلی بالا، توانمندسازی افراد و تأکید بر فناوری اطلاعات و خاتمه دادن به فعالیت افراد ناسازگار می‌دانند. [۲۱]

بنابراین باید سازمان‌های مورد مطالعه به تدوین برنامه‌هایی برای عملیاتی کردن موارد مذکور اقدام نمایند.

نتایج جدول شماره ۸ نشان داد که تفاوت معناداری بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان بر حسب جنسیت وجود ندارد. بررسی میانگین‌های دو گروه نشان می‌دهد که میانگین نمره کارکنان مرد (۶۳/۴۶) با میانگین نمره کارکنان زن (۶۳/۱۶) تقریباً نزدیک به هم بوده است. نتایج این یافته با تحقیق علیمردانی، فراهانی، قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) مهدیزاده و حسن‌زاده (۱۳۹۲) و یزدخواستی، رجایی پور، مولوی و همکاران (۱۳۸۸) در زمینه نبود رابطه

به ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر قابل تعمیم است. بنابراین برای تعیین وضعیت موجود فرهنگ سازمانی بخش‌های دیگر جمعیت نیاز به تحقیق‌های دیگری می‌باشد. از محدودیت‌های پژوهش این است که برخی از آزمودنی‌ها علاقه‌ای به کارهای پژوهشی نداشتند. از این رو جلب همکاری آنان تا حدی دشوار بود. برای انجام تحقیقات دیگر در زمینه فرهنگ سازمانی پیشنهاد می‌شود، فرهنگ بخش‌های مختلف سازمان شناسایی و نقاط قوت و ضعف هر فرهنگ با یکدیگر مقایسه شود.

سپاسگزاری

بدین وسیله از تمامی همکاران ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر که ما را در انجام این تحقیق یاری نمودند و با متانت و بردبازی پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند، تشکر و قدردانی می‌نماییم.

References

1. Andrea C. Price, Lui kat. A Culture Assessment of XYZ Co, Manufacturing Company Approved: for 4 Semester Credits a Culture Assessment of Xyz Manufacturing Company. American Psychological Association. 5th Edition. December 19, 2003.
2. Wu J. A general behavior model and new definitions of organizational cultures. Journal of Socio-Economics, 2007;37(6):2535-2545
3. Shojaee M, Zivyar F, Gholamalizadeh R, Esmaeeli H. The study and explanation of organizational culture, Faculty members of Tehran University, Faculty of Engineering and College of Science, Journal of Management Culture, 2006, No 17, pp:5-11
4. Cameron K, Quin R. Diagnosing and Changing Organizational Culture. New York: Addison- Wesley; 1999.
5. Collins J. C,Porras J. I. Built to Last: Successful habits of visionary companies. New York: Harper Business Essentials; 2002.
6. Shepstone C, Currie L. Transforming the academic library: Creating an organizational culture that fosters staff success, The Journal of academic librarianship, 2008; 34, 358-368.
7. Beak AV, Garreston D. The Relationship between organizational culture of nursing staff and quality of care for residents with demanded, International Journal of nursing study, 2010;(47): 1274-1282.
8. Robbins, Stephen. Organization theory. Translated by Seyyed Mehdi Hassan Alwan and Hassan Danaeefard, Tehran: Saffar publication, fifteenth edition, 2007
9. Yiing L, h,Bin k, z. The Moderating Effects of Organizational Culture on the relationships Between Leadership Behavior and Organizational Commitment and Between Organizational Commitment and job Satisfaction and Performance". Leadership & Organization Development Journal; 2009. 30(1): 53-58.
10. Cameron Kim S, Quinn Robert. E. (2006) . Diagnosing and Changing Organizational Culture. Addison Wesley. Reading, MA.

دارد. [۱۲ و ۱۵] به عبارت دیگر کارکنان با سابقه کاری متفاوت، فرهنگ سازمانی یکسانی داشته‌اند.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه نشان داد که بین میانگین وضع موجود و مطلوب فرهنگ سازمانی ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین بررسی وضع موجود فرهنگ سازمانی نشان داد، فرهنگ رقابتی (بازاری) دارای بالاترین نمره میانگین است. لذا به عنوان فرهنگ حاکم و غالب در ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر شناخته شد. تحلیل‌های آماری نیز نشان داد که بین میانگین فرهنگ سازمانی کارکنان ستاد مرکزی جمعیت هلال احمر بر حسب جنسیت، تحصیلات و سابقه کار تفاوت معناداری وجود ندارد. ولی این تفاوت در وضعیت استخدامی کارکنان معنادار بوده است. یافته‌های این تحقیق فقط

- فصلنامه علمی - پژوهشی امداد و نجات، سال هفتم، شماره ۱۶ و ۲، ۱۳۹۵
-
۱۱. Kouchaki Siahkhalehsar M, Ghayoumi A, Hassanmoradi N. The feasibility study of organizational culture and knowledge management in Iranian Gas Transmission Corporation. Journal of Occupational and Organizational Consulting, ۲۰۱۳. Vol ۴, No. ۱۲.
۱۲. Mehdizadeh, M, Hassanzadeh, M. The study of organizational culture in Tabriz university libraries based on Cameron and Queen Model. Journal of Knowledge (Science Library and Information Science and Information Technology), ۲۰۱۴. Issue ۲۲: ۹۷-۱۰۵.
۱۳. Saeedi, P. Identify the organizational culture based on Queen & Garrett model. Journal of Educational Psychology, Islamic Azad University, Tonekabon Branch, ۲۰۱۱, first issue, No. ۲: ۵۶-۶۹.
۱۴. Heidari, H, Popzan A, creamy D, Karami Darabkhani R. The relationship between organizational culture and organizational entrepreneurship components (Agricultural Jihad Organization of Kermanshah city). Journal of initiative and creativity in human sciences, ۲۰۱۲. No. ۳: ۱۰۵-۱۴۷.
۱۵. Alimardani, M, Farahani, A, Ghasemi, SH & et al. The study of organizational culture in the General Directorate of Youth and Sports Qom province. Journal of Management and Exercise Physiology of North, ۲۰۱۵. Issue ۲, No. ۱: ۲۷-۳۰.
۱۶. Choi Y. S. , Marti J, Park M. Organizational Culture and Job Satisfaction in Korean Professional Baseball Organizations. International Journal of Applied Sports Sciences. ۲۰۰۸; Vol. ۲۰, No. ۲, Pp: ۵۹-۷۷.
۱۷. Zarei Matin, H. Human resources management. Qom Seminary Publications Bureau, ۲۰۰۱.
۱۸. Ahmadi, AA, Alavi, Ali, Safdarian, A. Comparison of organizational culture in Isfahan University of Medical Sciences with the desirable situation. Health Information Management, ۲۰۰۱. No. ۳ (۱۰): ۳۰۸-۳۴۹.
۱۹. Mohammad Zadeh, M. , Chabok, A, Khatat A, Mousavi M & et al. The study of the current and desired organizational culture from viewpoints of rehabilitation staff of day centers Tehran welfare. Journal of Rehabilitation, ۲۰۱۱. Vol ۴, Issue ۲۲: ۸۸-۸۰.
۲۰. Schein, Edgar.H Organizational culture and leadership. The Jossey-bass Business & Management Series; ۲۰۰۴.
۲۱. Taslimi, MS, Sanjaghi, MI, Izadi M. The design and explanation of organizational culture Model with approach of increase productivity of government agencies, Islamic Republic of Iran, Journal of management behavior and development, ۲۰۱۱. Vol ۷. No. ۴۱: ۱۰۳.
۲۲. Yazdkhasti, A, Rajaeepour, S, Molavi H. The study of relationship between organizational culture and the adoption of total quality management in public universities of the country, Applied Sociology, ۲۰۱۰. Vol. ۲۰. Issue ۳۴, No ۲: ۱۷۵.

Identify organizational culture based on the Cameroon and Queen model (Studying Headquarters of Red Crescent Society)

Bijan Abdollahi, Faculty Member, Department of Educational Management University
College of Management kharazmi, Tehran, Iran

Corresponding author: Mohammad Reza Hadavand, PhD Student kharazmi University,
Tehran, Iran
Email:std_mrhadavandi@khu.ac.ir

Ayoub Ebrahimi, Ayoub Ebrahimi, PhD Student kharazmi University, Tehran, Iran

Received: September ۰, ۲۰۱۶

Accepted: February ۲۷, ۲۰۱۷

Abstract

Background: Organizational culture is shaped by the organizational character therefore organizations can be identified in terms of their culture. However, a coherent culture with the goals and mission of the organization increases the efficiency and effectiveness of the organization. Thus, this study aims to determine the organizational culture of Red Crescent society.

Method: In this applicable and descriptive survey, all headquarter experts of Red Crescent society (۲۰۰) were studied and ۱۴۸ persons were selected by using simple random sampling. Data gathered based on standard questionnaire of Cameron and Quinn. Experts and scholars confirmed content validity and reliability (۰/۸۹). For data analysis, descriptive statistics and Kolmogorov-Smirnov, Leven, means comparison, ANOVA and Tukey were used.

Findings: The results as follows: culture market (competitive) achieve the highest mean score (۰/۷۸); the difference between the existing and desired organizational culture ($\text{sig}=0/00$) based on the the results of paired t-test or dependent (۰/۳۱۷); mean comparison represents a significant difference between average organizational culture and employment status of employees; also the significant levels for gender, education, employment status and work experience were ۰/۹۰۴, ۰/۶۷۸, ۰/۱۴۷ and ۰/۰۰۱ respectively.

Conclusion: According to the results, a significant difference between the existing and desired organizational culture is observed. Also, items such as competitive culture, hierarchical culture, mass culture and specific cultural democracy in order of preference are the bases for headquarters of the society.

In addition, further researchs is needed to determine the current status of the organizational culture in other parts of the society.

Keywords :identify ,organizational culture, Red Crescent society, Cameron and Quinn